

Intryck från det första allryska kvinnomötet.

Jag anlände till Petersburg med huvudet fullt av minnen från de historiska dagarna i Moskva i okt. 1905, då mitt under pågående generalsträjk det sekreta allryska mötet för kvinnornas rösträtt ägde rum. Huru högt gingo ej känslornas vågor just då i det ryska samhället! Vilket rus av vilda förhoppningar hade ej sträjken, som lyckats över all förväntan, väckt till liv! Man trodde då som känt allmänt, att målet äntligen uppnåtts. Och nu? Av det man hoppats hade det mesta grusats, och det som då tedde sig som den politiska frihetens morgongryning hade varit en villa blott. Reaktionen hade segrande gått ur striden.

Det var sålunda under allt annat än ljusa auspicier de ryska kvinnorna för första gången med högvederbörligt tillstånd hade samlats till möte. Tillåtelsen följdes av vissa inskränkningar — så fick bl. a. frågan om den politiska rösträtten icke upptagas på programmet, ej håller tilläts det m:me Z. S. Mirovitsh hålla sitt föredrag om de engelska suffragetterna, men kongressen hade i alla fall blivit en verklighet.

Vid min ankomst till Petersburg — det var på den femte mötesdagen — begav jag mig genast till den 3:dje sektionen, där enligt min älskvärda cicerons, fru Evdokimoff uppgift de intressantaste diskussionerna skulle försiggå. Jag trädde in i den till trängsel fyllda salen. På en upphöjd estrad hade verkställande kommittén tagit plats, med kongressens president, med. d:r Anna Nikolajevna Schabanoff i mitten. I en länstol nedanför estraden satt Rysslands vördade „Susan Anthony“, banbryterskan på kvinnosakens område, fru Anna Pavlovna Philossophoff. I tiden en bländande skönhet, gift med en av liberalerna från Alexander II:s tid, hade hon delat det vanliga ödet i Ryssland, att för sina frisinnade idéers skull skickas i landsflykt. Genom alla skiften hade hon förblivit kvinnornas sak trogen, och man får väl tillskriva det fru Philossophoffs inflytande och bemödanden, att hon så småningom lyckades beveka Stolypin att ge sitt samtycke till detta möte. Fru Schabanoff, kongressens ledande själ, en dam med ett sällsynt

energiskt och intelligent uttryck, har en lång och framgångsrik verksamhet bakom sig som läkare. Hon berättade för mig, att hon i början av sjuttioalet studerat några år vid vårt universitet, och hon kallade sig skämtsamt för min landsmaninna. För övrigt återsåg jag idel bekanta från Moskva. Fru Z. S. Mirovitsh, en känd skriftställarinna och kvinnoaksförkämpe, som bl. a. författat en i sympatisk ton hållen broskyr om kvinnorörelsen i Finland, vidare fru A. S. Miljukoff, en utmärkt talarinna, så d:r Klerikoff samt fru A. A. Kalmanovitsh, som jag senast hade råkat i Amsterdam.

Missförhållandena inom fängelsena voro som bäst under diskussion. Referenten, fru v. Kube, upprullade en mörk bild av livet inom de ryska fängelserna, sådant det gestaltade sig för kvinnor och barn. Om de politiska fångarna var det ej ens fråga; dessa kunna ej nås av filantropin. På referatet följde diskussion. En liten ljuslätt socialdemokratisk arbeterska klev upp i talarstolen och förkunnade att allt detta skulle bliva bättre, då man infört 8-timmars arbetsdag. Medan hon talade överfor jag med blicken auditoriet. Nästan idel nervösa ansikten, skälvande, rörliga och passionerade. Då ordföranden med en ringning av klockan tillkännagav att den åt varje referent tillmätta tiden av 20 m. höll på att lida mot sitt slut, blev det ej så sällan oro i lägret. Det ropades „vi ber, vi ber“ (d. v. s. fortsätt, fortsätt) och applåderna dånade. Hade en talarinna däremot haft oturen att icke väcka åhörarinornas intresse, avbröts hon helt ogenerat med „nog, nog“. Av den änglalika undergivenhet, med vilken en finsk publik åhör även det mest ledsamma föredrag, fanns här intet spår.

Ett av referaten ägnades Weiningers bekanta bok „Geschlecht und Charakter“, som helt nyss blivit översatt till ryskan, vilket gjort att Weinger för tillfället är författaren på modet. Vi här hemma, som nästan glömt honom och aldrig tagit den unga tyska kvinnohataren så synnerligt på allvar, skulle ha svårt att fatta, att man med så passionerat intresse skulle ägna sig åt vederläggandet av hans paradoxer och hypoteser. Så var likväl fallet, diskussionen ville aldrig taga ett slut.

Det var naturligtvis ej möjligt för mig att följa med arbetet inom de andra sektionerna, ty mötena försiggingo ej inom samma lokal, och för övrigt var tiden knapp.

Ett stort gemensamt möte för alla sektioner, som försiggingo i Salenni gozodok, blev jag dock i tillfälle att övervara. Det blev till en generaldrabbning mellan den borgerliga och den socialdemokratiska världsåskådningen. Stridsäpplet var denna gång kvinnornas rösträtt. Än en gång blev jag i tillfälle att fastslå huru litet individualism det rymmes i den socialdemokratiska bevisföringen. Alltid tagas samma vapen ur samma internationella arsenal, alltid följes samma taktik, vare sig man är i Ryssland eller Finland. Härtill kommer man utan tvivel att genmäla, att proletärerna måste följa samma taktik, emedan de alla ha en gemensam fiende. Kanske. Ur taktisk synpunkt kan förfarandet vara av stor betydelse, men rent mänskligt verkar det beklämmande att ständigt höra samma argument vevas upp som ur en grammofon.

Det var fru Kalmanovitsch, som på ett ganska aggressivt sätt utmanade socialdemokraterna genom att uttala sitt tvivelsmål om detta partis ärliga uppsåt med hänsyn till kvinnornas rösträttskrav. Och då blev det storm. Hyssjningar å ena sidan, applåder å andra, stampningar och rop att hon skulle lämna talarestolen — alas och ulos alldeles som hos oss, endast i ett hastigare, mera vilt tempo.

Fred uppnåddes dock omsider, och fru Philossophoff talade varmt för sammanslutningen av Rysslands alla kvinnoföreningar till ett nationalråd. Hennes appell till solidaritetskänslan hos kvinnorna vann gensvar. En annan fråga är sedan den, om tillstånd till en dylik sammanslutning kan ernås, chanserna för att det skall lyckas torde ej vara stora närvarande stund.

Kongressen avslöts med en bankett i Kontans festsal. Ett halvt tusental personer voro närvarande, av vilka helt visst fyra femtedelar voro damer. I det ryska livet utgjorde detta ett stort evenemang. Aldrig tillföre hade kvinnor stämt möte till festligt samkväm, aldrig förut hade de skilt från männen demonstrerat för sina mänskliga rättigheter.

Det ena hänfödda talet avlöste det andra. Särskilt fäste jag mig vid att åtskilliga unga flickor, bleka av sinnesrörelse, brakte de gamla banbrytarena sin tacksamma hyllning.

Till fruarna Schabanoff och Philossohoff överräcktes praktfulla blomsterbuketter jämte adresser. Varma ord av tacksamhet och beundran riktades till dem. Och då hyllningen nådde sin höjdpunkt, då näsdukar viftade och applåderna smattrade, sökte jag med blicken fru Philossohoff. Över hennes fina drag låg ett hart när förklarad uttryck. Hon hade nått ett av dessa sällsynta ögonblick i en människas liv, då sådden hon sått mognat, och jag vågar tro att hon ej ägnade en tanke åt sig själv, sin egen insats i arbetet.

* * *

Från många håll blev jag interPELLERAD om mina intryck. Finner ni någon förändring, märker ni samhällets lethargiska tillstånd? frågade man. Jag måste le vid dessa ord. Vad skulle de ha sagt om oss, om stämningen och strömningarna i föregångslandet i dessa senaste tider?

Jag måste medge att jag fann en märkbar förändring. Mera intresse för realiteten och mindre chauvinism, färre illusioner och överord och mera målmedvetenhet. En hel politisk uppfostran med ett ord, med rågångarna mellan partierna väl upp trampade. Detta senare en tivelaktig lycka och dock en nödvändighet. Hvad nu kvinnornas framtidsutsikter till full likställighet vidkommer, så synes det mig att de i vissa avseenden ha färre fördomar att övervinna än exempelvis de romaniska kvinnorna. De komma utan tivel att lösa frågan utan att tvingas omfatta den slags doktrinära kvinnosak, som i de europeiska kulturländerna utgjorde rörelsens utgångspunkt. Hos den ryske genomsnittsmannen finnes det synnerligt litet av västerlandets formalism, till lynne och gemyt är slaven snarare feminin och lätt påverkad, ej heller hyser han någon slags övertro på de tre K:s (Kinder, Kirche, Küche) allena saliggörande verkan.

Som helhet var den första allryska kvinnokongressen intressant. Genom referaten fick man det klart att de ryska

kvinnorna under sällsynt vidriga och svåra omständigheter utfört en hel del socialt och kulturellt arbete, och att de nu inriktat sin energi på uppnåendet av ett bestämt mål: rösträtten „utan avseende på tro eller nationalitet“, som formeln lyder.

Kongressens alla sektioner antogo särskilda resolutioner. Utrymmet förbjuder mig att återge dem. De utgöra hela programuttalanden med en mängd detaljbestämmelser och påminna dessa ej så litet om partiprogrammen hos oss efter storsträjken. De hade vunnit på en mera omsorgsfull sofring, varigenom möjligheten att förverkliga de i resolutionerna uttalade önskningsmålen ökats.

Den allmänna resolutionen hade följande lydelse:

Den första allryska kvinnokongressens arbete, vilket varit synnerligen belysande såväl vad beträffar de politiska och samhällseliga frågorna, som även i avseende å den samtida ryska kvinnans ekonomiska behov, har bibragt kongressen den djupa övertygelsen, att en tillfredsställande lösning av dessa spörsmål är möjlig endast under förutsättning av kvinnans med övriga medborgare likaberättigade deltagande icke blott i kulturarbetet utan även i arbetet på landets politiska nydaning. Detta arbete kan för henne göras definitivt tillgängligt endast genom införandet av en demokratisk samhällsordning på grund av allmän valrätt, oberoende av kön, trosbekännelse och nationalitet. Kongressen uppställer som kvinnornas högsta mål förvärvandet av dessa rättigheter såsom varande det förnämsta medlet för den kvinnliga personlighetens frigörelse.

För att i praktiken omsätta den uppgift hon ställt för sig, bör kvinnan egna sin energi såväl åt de redan existerande allmänna organisationerna, som även åt bildandet av särskilda kvinnoförbund, vilka skola förena och sammanföra vidsträckta kretsar av kvinnor till ett medvetet politiskt och samhällseligt liv.

I enlighet med fru A. P. Philossophoffs referat godkändes det önskvärda i att med det snaraste i Ryssland inrätta ett kvinnligt nationalråd.

Det förtjänar ännu omnämnas, att vid det sista stora kvällsmötet i stadsdumans sal fru S. Dehktereff föreslog en protest mot dödsstraffet, vilken protest mottogs med stormande bifall. Dejourerande polisofficeren framträdde för att upplösa mötet, men blev förekommen av ordföranden, som med ett klubbslag avslutade kongressen, varefter mötets deltagare långsamt lämnade salen.

Som avslutning på dessa mina intryck från den första allryska kvinnokongressen ville jag framhålla den varma sympati, som vid särskilda tillfällen kom Finland till del, vilket bevisar, att vi i Ryssland ha många sanna och uppriktiga vänner, som med förståelse och spänt intresse följa oss i våra strävanden att värna vårt lands nationella självständighet.

Annie Furuhjelm.